

23. TAANTAFEIR

Dialect en standaardtaal

Doel	de leerlingen maken kennis met aspecten van dialect, standaardtaal, spreektaal en schrijftaal; ze ontdekken en formuleren kenmerken op het niveau van klank, betekenis, zinsbouw en situatie (gebruik).
Vaardigheden	lezen - luisteren - spreken - schrijven

Stap 1

Aanbodfase

1. Tussen haakjes vindt u de betekenis van de cursief gedrukte dialectwoorden in elke zin. De antwoorden op de vragen mogen dan geen probleem meer vormen.

• Kan jij met je auto rijden als de <i>bjel</i> kapot is?	(drijfstang)
• Wat zou je ervan denken als je een <i>torenwachter</i> zou zijn?	(dood)
• Hoe snel ben je als je de 100 meter loopt op <i>pollevies</i> ?	(schoenen met naaldhakken)
• Hoe zou jij reageren als er plots een <i>inkbiegel</i> op je afkwam?	(eekhoorn)
• Waarmee kan een mens zoal <i>spaaien</i> ?	(spitten, ompspitten)
• Is een <i>maalplak</i> een geschikt instrument om frieten te bakken?	(zakdoek)
• Heb je lessen nodig om met een <i>rijtak</i> te kunnen omgaan?	(schommel)
• Wat gebeurt er als je een <i>schabelleke</i> in het haardvuur gooit?	(voetbankje)
• Wat zou jij doen als je een auto op de <i>lantoor</i> zag staan?	(voetpad)

2. Werken in groepen heeft hier één groot voordeel: mogelijk herkent een van de leerlingen het woord, zodat een gepast antwoord op de vraag mogelijk is. Dit geeft op zich al gespreksstof. *Hoe komt het dat Piet het woord wel kent? Ken jij een woord dat Piet nièt kent? Vanwaar die verschillen?* Enz. Het opzoekwerk in het woordenboek kunt u tot één of twee woorden beperken. Het gaat om het principe dat dialectwoorden zelden in een gewoon woordenboek zullen voorkomen.

Zoekfase

3-5.

Stap 2

Aanbodfase

1.

Zoekfase

2. Het is nuttig de verschillen op drie niveaus te bespreken: klank, woordenschat, zinsbouw. Probeer, zonder die termen te vaak te gebruiken, de leerlingen hierover te laten reflecteren en conclusies trekken.

3. Rollenspellen liggen niet voor de hand. Hou ze kort, circa een minuut per stukje, zodat alle leerlingen ze aankunnen er niet te veel tijd verloren gaat.

4. Als u er de tijd en de mogelijkheden voor hebt, zou u met cassette-opnamen van standaardtaal en verschillende dialecten kunnen werken. Of u laat tekst inspreken door een aantal mensen. Of u stuurt uw leerlingen hiervoor op pad. Denk aan groepen van vier leerlingen uit verschillende regio's.

6. Een gesprek of discussie over het waarom van standaardtaal vs. dialect vindt hier de nodige aanknopingspunten.

Stap 3*Aanbodfase*

De aanbodfase van deze stap kunt u als uitbreiding beschouwen. Naast de concepten *dialect* en *standaardtaal* wordt hier ook het meer algemene begrip *spreektaal* ingelast.

Zoekfase

4. Deze zoekfase overkoepelt de drie stappen.

Samengevat**Lesonderwerp**

Nu vullen de leerlingen in de voorziene ruimte het lesonderwerp in.

Extra: oefening

De materie standaardtaal-dialect vereist weinig oefening. De leerlingen worden er dagelijks mee geconfronteerd. Het inzicht dat ze deze les hebben opgebouwd, moet volstaan. Maar met behulp van een bandopname zou u bijvoorbeeld het volgende kunnen doen:

1. Kies een tekstje uit dit boek en lees het voor. Eerst doe je dat gewoon, dan met het accent van Jan Boskamp, Jacques Vermeire, de bakker om de hoek, een Fransman, een Engelsman enz. Welke verschillen merk je zoal op?